

РЕЦЕНЗІЯ

Карний кодекс Александру Іоана Кузи: укр. та рум. мовами / пер. укр. та рум. мовами Ф. Вринчану / авт. вступ. ст.: Т. Тоадер, С. Нежурбіда; наук. ред.: С. Нежурбіда, Т. Тоадер, Є. Скулиш. — Чернівці: Букрек, 2017. — 208 с. : іл.

Карний кодекс Александру Іоана Кузи написаний у 1864 року на той час врахував у собі кращі здобутки юридичної науки і практики в галузі кримінального права Франції та Пруссії. Кримінальне законодавство цих країн на той час було вельми прогресивним.

Варто відмітити, що тогочасні французькі фахівці в галузі кримінального права були творцями світового масштабу. Наприклад, під час реформ в Японії був вперше прийнятий сучасний Кримінальний кодекс 1880 році, складений професором Парижського університету Густавом Буассонадом за зразком Французького Кримінального кодексу 1810 року (кодексу Наполеона). Зокрема, вперше до японської судової практики введено принцип «*nullum crimen sine lege*», що передбачав потрібний поділ злочинних дій (на «злочини», «проступки» та «порушення»). Як результат, з певними правками та доповненнями ця юридична модель кримінального кодексу діє і по цей час.

Новели, які запроваджені в Карному кодексі Александру Іоана Кузи актуальні навіть для сьогодення. Стиль юридичної техніки є високим та прогресивним, так як викладені диспозиції в зазначеному кодексі прості та ємні одночасно, влучні, лаконічні, не перенавантажені розкриттям вкля-

деного змісту та виключають можливість подвійного тлумачення.

Всі правопорушення отримали назву злочинів, які поділені на три групи. До самої тяжкої категорії віднесені **злочини**, за який передбачалось призначення покарання у виді:

- каторжної роботи,
- реклюзії (поміщення до робітничого будинку, при цьому заробіток, отриманий від його праці розділяється між державою та засудженим. При цьому з того що засуджений заслуговує, він буде лише частину, а інше накоплюється як капітал та надається при звільненні. Особливий режим будинків для реклюзії по суті базується на каторжній роботі)

- detenції (поміщення до монастирів, де можуть вільно спілкуватись з особами в середині, не носять тюреного одягу, і можуть власними засобами набути будь-яке покращення житла та харчування. Вони не піддаються жодній роботі);

- позбавленням різного роду цивільних прав.

Середня категорія — **делікти**, за які передбачено покарання:

- виправним ув'язненням;
- тимчасовим позбавленням деяких політичних, цивільних або сімейних прав і штрафом від двадцяти шести лей і більше.

І третя категорія — **проступок**, за яке передбачено поліцейське ув'язнення або штраф.

Юридично фахово статтею 4 виключено повторне притягнення до кримінальної відповідальності, в разі переслідування винного на чужині.

Досить ліберально, з дотриманням християнських постулатів, серед покарань виключено смертну кару, а найсуворішим покаранням визначено довічну каторжну роботу.

Широко та гнучко використовується економічна складова у призначенні покарання. Нею просякнуті більшість із видів покарань серед яких реклюзія, detenція, штрафи.

Захищаючи основи державності, дефініція якого викладена, як злочин на шкоду безпеці Держави, або злочин з підробки державної печатки, національної монети, що є в обігу, державних векселів, банківських білетів дозволених законом, можуть заочно переслідувати судити та карати в Румунії, за положеннями законів Румунії. По суті «Карний кодекс Александру Іоана Кузи» містив в собі елементи кримінального процесу, у тому числі й щодо заочно засудження. Для порівняння в Україні щось подібне впроваджено лише через півтора століття в Кримінальному процесуального кодексі України від 13.04.2012.

Доволі широко викладено позбавлення цивільних прав (стаття 22) до яких віднесено:

Звільнення та відстороненні засуджених від будь-якої чиновницької функції та державної посади.

У втраті права голосу, обирати та бути обраним, і взагалі від усіх цивільних і політичних прав, а також права носити будь-яку медаль чи будь-який інший знак відзнаки або почесне звання.

У неможливості бути призначеним присяжним або експертом, або бути

викликаним в якості свідка в актах, або давати показання в суді, окрім надання простих свідчень.

У неможливості бути членом сімейної ради, бути опікуном, піклувальником, заступником опікуна, судовим радником, окрім як для своїх дітей, та й те після сімейного схвалення.

У втраті права носити зброю, служити у румунській армії, тримати школу або бути службовцем в будь-якому з освітніх закладів в статусі вчителя старших класів, вчителя молодших класів у міських школах, вчителя молодших класів у сільських школах, репетитором або наглядцем.

Прогресивно, як станом на 1864 рік передбачено превентивну діяльність статтею 34, відповідно до якої усі рішення будуть опубліковані як витяг, вивішені в місті де буде оголошено рішення, у громаді, де вчинений злочин, у місці де відбуватиметься покарання, і за місцем проживання засудженого.

Передові, не лише на той час, а й донині є положення щодо призначення додаткових покарань за вчинення корупційних діянь, передбачених (ст. 140 крадіжки, вчинені державними депозитаріями, ст. 141 про незаконні привласнення, що вчиняються державними службовцями, ст.ст. 144-146 про хабарництво державних чиновників). Поряд з призначенням основного покарання додатково призначали покарання у виді втрати права на зайняття державних посад та отримання пенсії.

Наприклад в кримінальному законодавстві України серед додаткових покарань відповідний закон відносить (ч. 2 ст. 52 КК України) позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу (ст. 54 КК України) та конфіскацію майна (ст. 59 КК України).

Ця робота є яскравим прикладом співпраці української наукової спільноти з академічними інституціями Європи, зокрема університетами Румунії та Молдови.

Тексти положень Карного кодексу Александру Іоана Кузи є цінною юри-

дичною працею та вагомим надбанням людства для використання під час досліджень в галузі кримінального права, кримінології, спеціалістів в галузі порівняльного правознавства, кримінально-виконавчого права, пенологів, істориків, законотворців, викладачів тощо.

*Начальник відділу
науково-методичного
забезпечення діяльності
військових прокуратур
Науково-дослідного інституту
Національної академії
прокуратури України*

В. Чубко

*Заступник директора
Науково-дослідного інституту
Національної академії
прокуратури України,
секретар української
національної групи
міжнародної асоціації
кримінального права,
член ГО «Всеукраїнська асоціація
кримінального права»,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник*

О. Шамара

29 січня 2018 року